

individual improvement process is thoroughly explained in research of scientists such as Z. Virna (motivational and meaningful regulation in the professionalization of psychology), O. Fonaryeva (psychology of a professional teacher's personal development), A. Markova (psychology of teachers's work), L. Mitina (psychology of teachers' professional development), Z. Miroshnyk (role structure of the elementary school teacher's individuality), N. Pov'yakel (profesiogenesis of self –adjustment of professional thinking in the system of professional training of psychologists), V. Potapova (a professional psychologist's humanitarian orientation), N. Shevchenko (formation of expert consciousness of professional psychologists in the process of professional training).

Specialist's professional culture is defined not only by generated knowledge and skills within the chosen field of activity, but also ideological and civic qualities. It should be noted that the Law of Ukraine "About Higher Education" requires not only theoretical knowledge and practical skills professional mastering, but also some philosophical and civic qualities. That is, the activity of a specialist (practical psychologist) is caused by implementation of a number of professional tasks and social functions, which essentially will act as social roles of the future practical psychologist.

Taking the above mentioned into consideration, we conclude that the practical psychologist is a specialist with higher education, who has the appropriate knowledge, skills, operates within a particular society, performs a number of professional and social functions, trying certain social roles; possesses moral qualities and ideals; constantly improves and develops both professionally and personally.

It should be noted that among the professionally important qualities of a practical psychologist modern scholars have identified capacity for empathy, reflection, congruent behavior, development of professional psychological thinking.

For the full entry into the professional activity, a future psychologist must not only possess certain personal qualities, but also a number of specific, special features, understand the whole system of social roles, which he will try on both in career and everyday life, as present inextricably intertwines professional development and self-actualization.

Н. М. Мишко

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОГО АСПЕКТУ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ, ЯКІ ЗДОБУВАЮТЬ ДРУГУ ВИЩУ ОСВІТУ

На сучасному етапі розвитку суспільства існує тенденція все більшої гуманізації освіти, що спричиняє виникнення особливих вимог до професійної освіти, яка покликана виховувати різнобічну, гармонійну особистість із розвинутою ціннісною сферою, що визначає її спрямованість та професійну культуру. Важливою задачею стає формування ціннісно-сміслової компетентності фахівця, розвитку в нього гармонійної системи ціннісних орієнтацій, які є підставою для вибору та регуляції поведінки і діяльності. Важливим, на нашу думку, є визначення основних особливостей ціннісно-сміслової сфери майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту у зв'язку із соціальною значущістю даної професії з одного боку, і скороченим терміном навчання з іншого.

Існує більше чотирьохсот наукових визначень поняття цінностей. Вони мають як дуже широке значення, так і зводять це поняття до одного з явищ мотиваційного процесу. У науковій літературі, присвяченій проблемі цінностей, центром дослідження виступають: цілісна сукупність або система свідомих ставлень особистості до суспільства, групи, праці, самої себе (М'ясищев В.М., 1966), взаємозв'язок смислу і значення (Леонтьєв О.М., 1973), динаміка установки (Узнадзе Д.М., 1949, Прангшвілі О.С., 1959 та ін.), моральні позиції і мотиви поведінки особистості (Божович Л.І., 1995) тощо. Всі ці різноманітні характеристики особистості утворюють суть її внутрішнього світу і суспільної поведінки, спрямованої на засвоєння і відтворення

цінностей життя і культури.

Розвиток особистості дорослої людини нерозривно пов'язаний з її професійним становленням і характеризується поступовим зростанням рівня суб'єктної активності та аксіогенезу, що визначає ступінь особистісного самоздійснення у різноманітних сферах життя. Самоздійснення особистості передбачає переважання внутрішніх чинників розвитку особистості над зовнішніми, вчинкове відстоювання власної індивідуальності. Одним із можливих варіантів професійного самовизначення випускників ВНЗ є рішення змінити професію. Перехід від зовнішньо детермінованого розвитку до саморозвитку зумовлений зростанням ролі їх внутрішніх чинників, які суттєво впливають на регуляційні процеси особистості, визначаючи унікальний для кожної людини ціннісний вектор розвитку.

Невід'ємною частиною формування психологічної готовності до професійної діяльності майбутнього психолога є професійний образ світу. Його специфіка визначається через систему професійних понять, і він є одним із найважливіших суб'єктивних чинників, що визначають особливості професійного ставлення та удосконалення за період навчання у вищому навчальному закладі (Седих К.В., 2008).

Нами було проведено плотне дослідження ціннісно-сміслової сфери майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту за спеціальністю «Психологія». Загальна вибірка дослідження нараховувала 38 респондентів (35 жінок і 3 чоловіків). Віковий діапазон респондентів вибірки від 22 до 49 років. Для досягнення поставленої задачі нами застосована методика «Тест смисложиттєвих орієнтацій» Д.А. Леонтьєва.

Аналіз особливостей ціннісної структури майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту демонструють високі показники усвідомленості життя, що характеризує усвідомлене, відповідальне ставлення до неї і розуміння її закономірностей. Проте не досить високими є показники «локус контролю – Я» і «локус контролю – життя», що може свідчити про тенденцію до планування без реального втілення планів. Середні значення мають показники «процесу» та «результату» життя, тобто респонденти сприймають своє життя як недостатньо насичене, не відчувають повного задоволення від нього.

Результати математико-статистичної обробки даних засвідчили, що вони мають високий рівень статистичної значущості ($p \leq 0,05$ та $p \leq 0,01$ за ϕ -критерієм Фішера). У цілому, результати дослідження свідчать про загальний низький рівень розвитку та недостатню сформованість ціннісних орієнтацій майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту. Що в свою чергу, може стати мішенню для більш детального вивчення та можливого формувального впливу в подальшому.

Таким чином, можемо підвести підсумок, що структура професійної компетентності психолога включає не лише знання, уміння і навички, а й професійний образ світу, набір професійно значущих властивостей особистості, в які імпліцитно вбудована ціннісно-сміслова система світосприйняття. У зв'язку з цим, дослідження ціннісно-сміслової сфери майбутнього психолога, який здобуває другу вищу освіту дасть можливість більш детально зрозуміти чинники професійної перепідготовки дорослої людини, а отже й визначити психологічну готовність її до виконання своїх професійних обов'язків за новим фахом у майбутньому.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Перспективи її дослідження вбачаємо у подальшій теоретичній і емпіричній розробці проблеми дослідження ціннісних орієнтацій майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту, а також, для більш точного і детального розуміння специфіки означеної проблеми, плануємо провести порівняльний аналіз особливостей ціннісно-сміслової сфери майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту з майбутніми психологами, які здобувають першу базову освіту та психологами, які працюють за фахом.